



100 JAAR VERENIGING VOOR BELASTINGWETENSCHAP

I. AANBIEDEN JUBILEUMBUNDEL
Peter Essers

**II. BELASTINGWETENSCHAP VANUIT HET PERSPECTIEF VAN DE
BUITENWERELD**
Peter Kavelaars

12 JUNI 2025



Maiko van Bakel



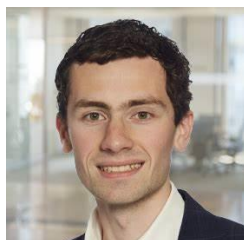
Rhys Bane



**Desiré van
Beelen**



Rani Bindraban



Ferry van Hal



Loes van Hulten

Wetgevende macht



Jorn Konijn



Victor Langenburg



Kristina Misiunaite



Anne-Carien Smale



Dirk Broekhuijsen



Mees Vergouwen



Kim Demandt



Jelle Kanters



Luc Mengelers



**Hicham
Mezouar**



Fleur den Ouden



Max Velthoven

Rechterlijke macht



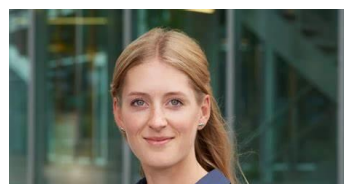
Veerle Drok



Josephine van der Have



Anne Janssen



Linde Respen



**Berend
Stadhouders**



Martijn Schippers



Frans Wiggers

Uitvoerende macht

Geschriften van de
Vereniging voor de Belastingwetenschap

265

Omzien
met bewondering
Vooruitzien
met nieuwsgierigheid

100 jaar

vwBw vereniging voor
Belastingwetenschap



EEN BLIK VAN DE BUITENWERELD OP DE FISCALE WETENSCHAP

RECHTERLIJKE MACHT

Mariken van Hilten

Wat is fiscale wetenschap?

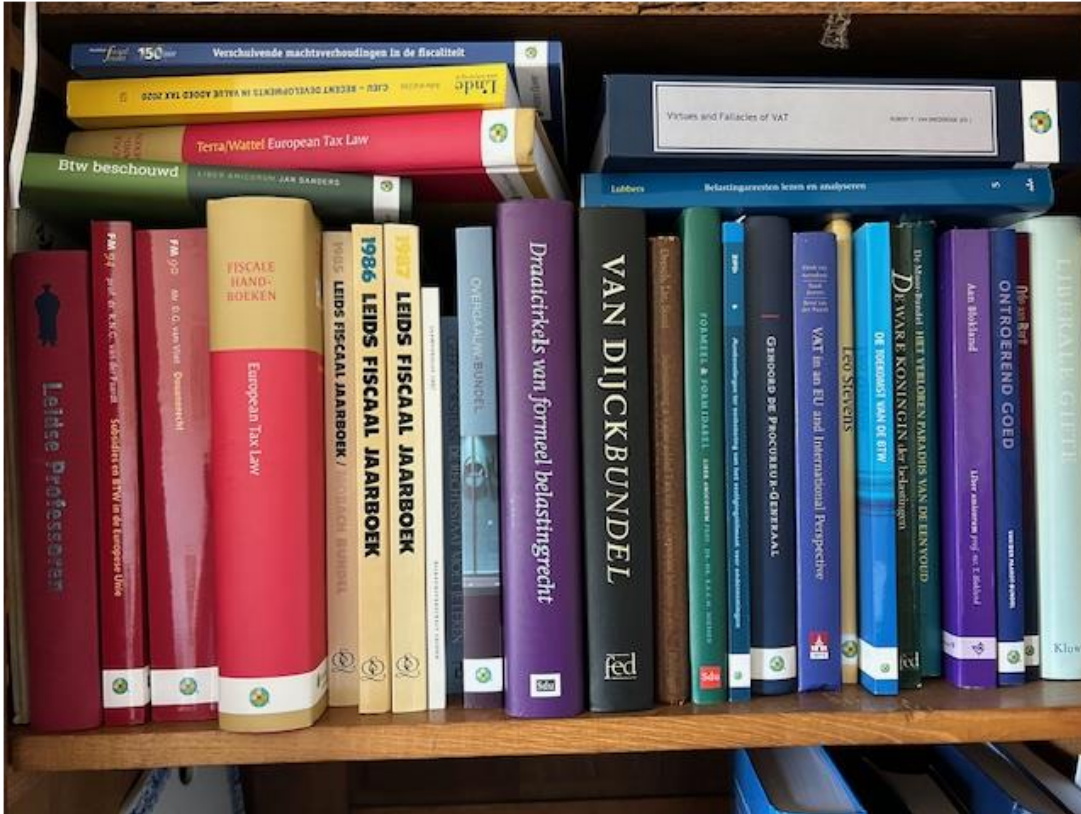
Containerbegrip:

niet alleen fiscaal recht en fiscale economie, maar ook talige en gedragswetenschappelijke aspecten.

-> ik beperk mij tot de fiscale *rechtswetenschap*.



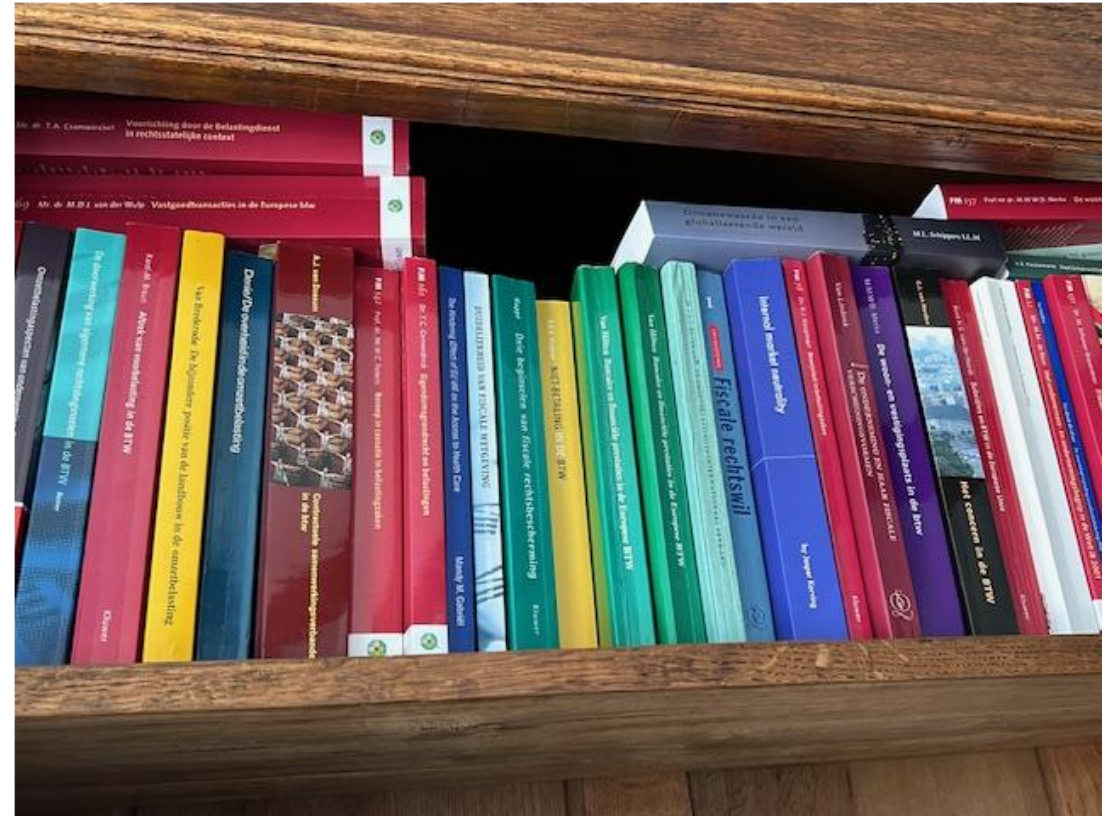
Wat doet fiscale rechtswetenschap?



- ✓ Verzamelen, beschrijven, systematiseren, analyseren van geldig recht aan de hand van (Unie)wetgeving, parlementaire geschiedenis en rechtspraak.
- ✓ Zoeken naar antwoorden op vragen die in de praktijk opspelen (technologische of maatschappelijke ontwikkelingen).
- ✓ Zoeken naar mogelijkheden voor ontwikkeling.

Kenmerken fiscale rechtswetenschap

- (i) Overlap onderzoeker en onderzoeksobject
- (ii) Overlap wetenschappelijk onderzoek en rechtspraak
- (iii) Normatief karakter

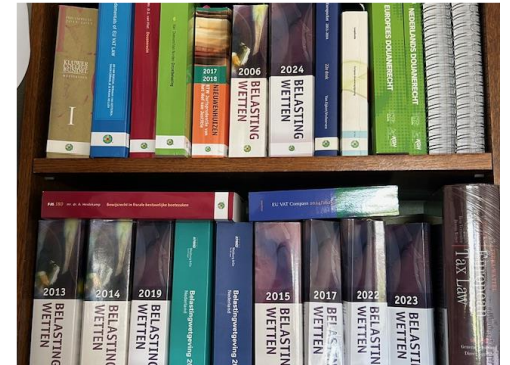


Rechter als beoefenaar én lijdend voorwerp fiscale rechtswetenschap?

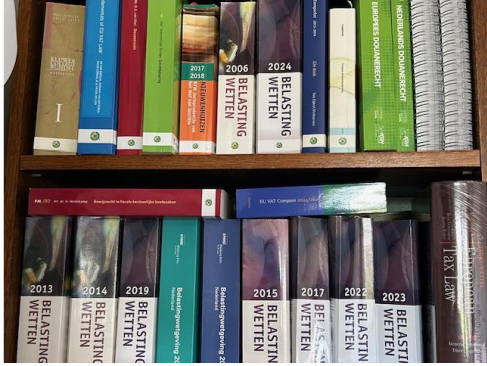
Aanpak juridische vragen verschilt niet zoveel tussen rechter en wetenschapper:

Beiden zijn onafhankelijk, open, helder en precies en onderbouwen interpretatie
Beiden beschrijven – al dan niet impliciet – en analyseren geldend recht aan de hand
van (Unie)wets(geschiedenis), literatuur en bestaande rechtspraak en, waar het gaat
om de Hoge Raad, brengen het recht verder (rechtsontwikkeling).

In zoverre is de blik die mij gevraagd is te werpen dan ook niet die van een
buitenstaander, maar van een (mede)beoefenaar van belastingwetenschap.



Rechter als beoefenaar én lijdend voorwerp fiscale rechtswetenschap?



Maar er zijn ook verschillen:

- ☐ De rechter is gebonden aan wet en recht en aan hetgeen hem wordt voorgelegd: onderzoek in het concrete geval – al kan een A-G bij de HR verder gaan.
- ☐ De fiscale rechtswetenschapper is meer gericht op de theorie en achtergronden in zijn algemeenheid en een brede blik voor implicaties, ook die van jurisprudentie. Hij heeft –anders dan de rechter – de mogelijkheid te [stoeien](#) met nieuwe ideeën, andere benaderingen en theorieën. De rechter zal dan veeleer het object ('lijdend voorwerp') van dat onderzoek zijn.
- ☐ Maar ook in zoverre is de rechter niet 'buitenwereld', hij is, in tegendeel, object van belastingwetenschap.

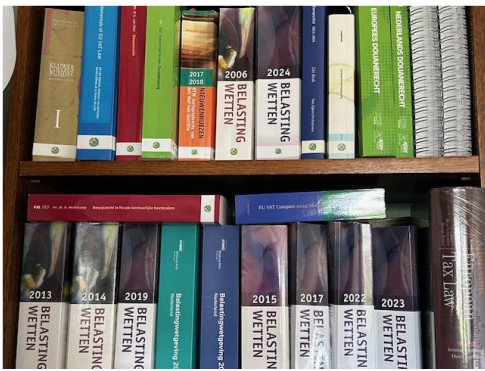


Rechterlijke macht:

Een blik van de ~~buitenwereld~~ binnenwereld op de fiscale rechtswetenschap

Voor de fiscale rechtswetenschap is de rechter onontbeerlijk: zonder rechter geen rechtsontwikkeling. De rechter maakt van het recht zoals het 'zou moeten zijn', recht zoals het 'is'.

Maar de rechter mag niet meedoen in het fiscale discours; hij is wetenschapsbeoefenaar in het concrete geval en is wat betreft zijn uitspraken onderwerp van de fiscale rechtswetenschap. In zoverre is hij ook een lijdend voorwerp: reageren kan hij niet.



STELLING

**De rechter maakt deel uit van de fiscale
rechtswetenschap, maar neemt niet deel aan het
(verdere) discours.**

**Dat is wat het is, maar vanuit fiscaal-wetenschappelijk
perspectief is dat jammer.**



DEBATER

Tirza Cramwinckel



WETENSCHAP ALS WETSGENOOT

WETGEVENDE MACHT

Paulien Geerdink

Thema's

Eerste Kamer als toetsend instituut

De rol van belastingwetenschap

De praktijk: parlementaire toetsing

Naar institutionele verankering van de samenwerking

Persoonlijke boodschap

De Eerste Kamer als toetsend instituut

Juridische kwaliteit

Uitvoerbaarheid

Handhaafbaarheid

Vereniging met de Grondwet en
verdragen

De bijdragen van belastingwetenschap aan de Eerste Kamer



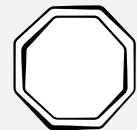
Constitutionele en verdragsrechtelijke toetsing



Systeemanalyse en beleidsconsistentie



Toetsing op uitvoerbaarheid en rechtstatelijke betrouwbaarheid



Normatieve reflectie op fiscale rechtvaardigheid

De praktijk: parlementaire toetsing



Naar een institutionele verankering



Persoonlijke boodschap

Transparantie over eventuele
afhankelijkheden of verbondenheden

STELLING

De fiscale woordvoerders in de Tweede Kamer en Eerste Kamer zouden gebruik moeten kunnen maken van speciaal door de wetenschap ontwikkelde bijscholing om de fiscale wetgeving op generieke wijze beter te kunnen beoordelen.



DEBATER

Peter Essers



BELASTINGWETENSCHAP EN UITVOERING

UITVOERENDE MACHT

Bart Snels



DEBATER

Dirk Broekhuijsen



MUZIKALE OMLIJSTING

Hasmik Grigorjan



100 JAAR VERENIGING VOOR BELASTINGWETENSCHAP

PAUZE

12 JUNI 2025



IN DE BAN VAN HET BELASTINGRECHT

BESTUURSRECHTELIJKE BESCHOUWING

Bert Marseille

Jaloers



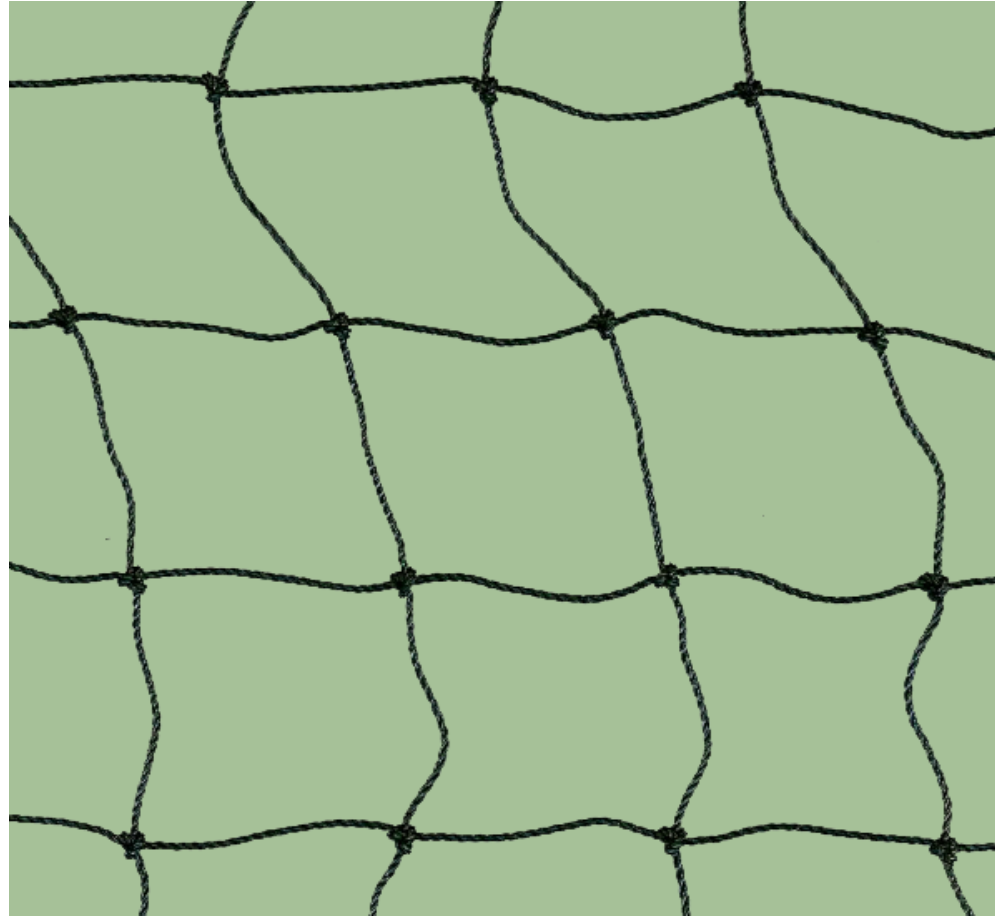
Opgelucht

HR:2019:1051



ansichtkaartcollectie Albert P.

Geïntrigeerd



Gefascineerd



Herkenning



Contact



STELLING

De mate waarin beoefenaren van het belastingrecht en het algemeen bestuursrecht kennis nemen van elkaars rechtsgebied, is omgekeerd evenredig aan het belang om dat te doen.



DEBATER

Arjo van Eijssen



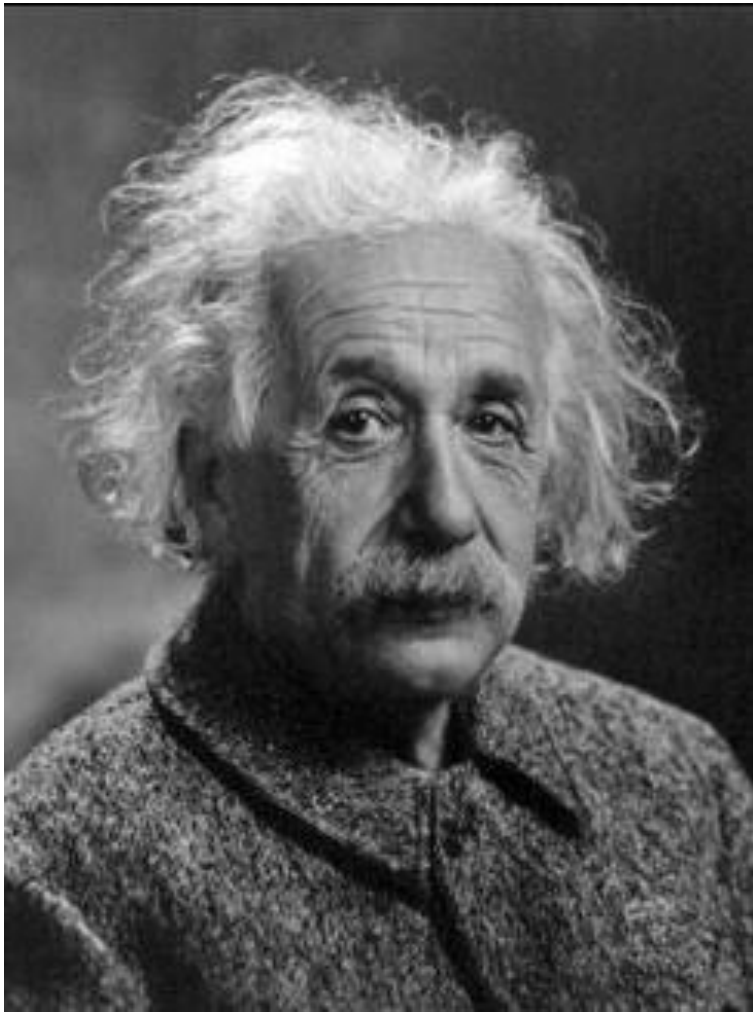
**LEUKER KUNNEN WE HET NIET MAKEN, WEL
MAKKELIJKER?**

**DOELMATIGE EN RECHTVAARDIGE COMPLEXITEIT IN HET
STELSEL VAN DE INKOMSTENBELASTING EN DE TOESLAGEN**

ECONOMISCH PERSPECTIEF

Egbert Jongen

Klagen over de complexiteit is van alle tijden



“The hardest thing to understand
in the world is the income tax”

(Albert Einstein)

STELLING

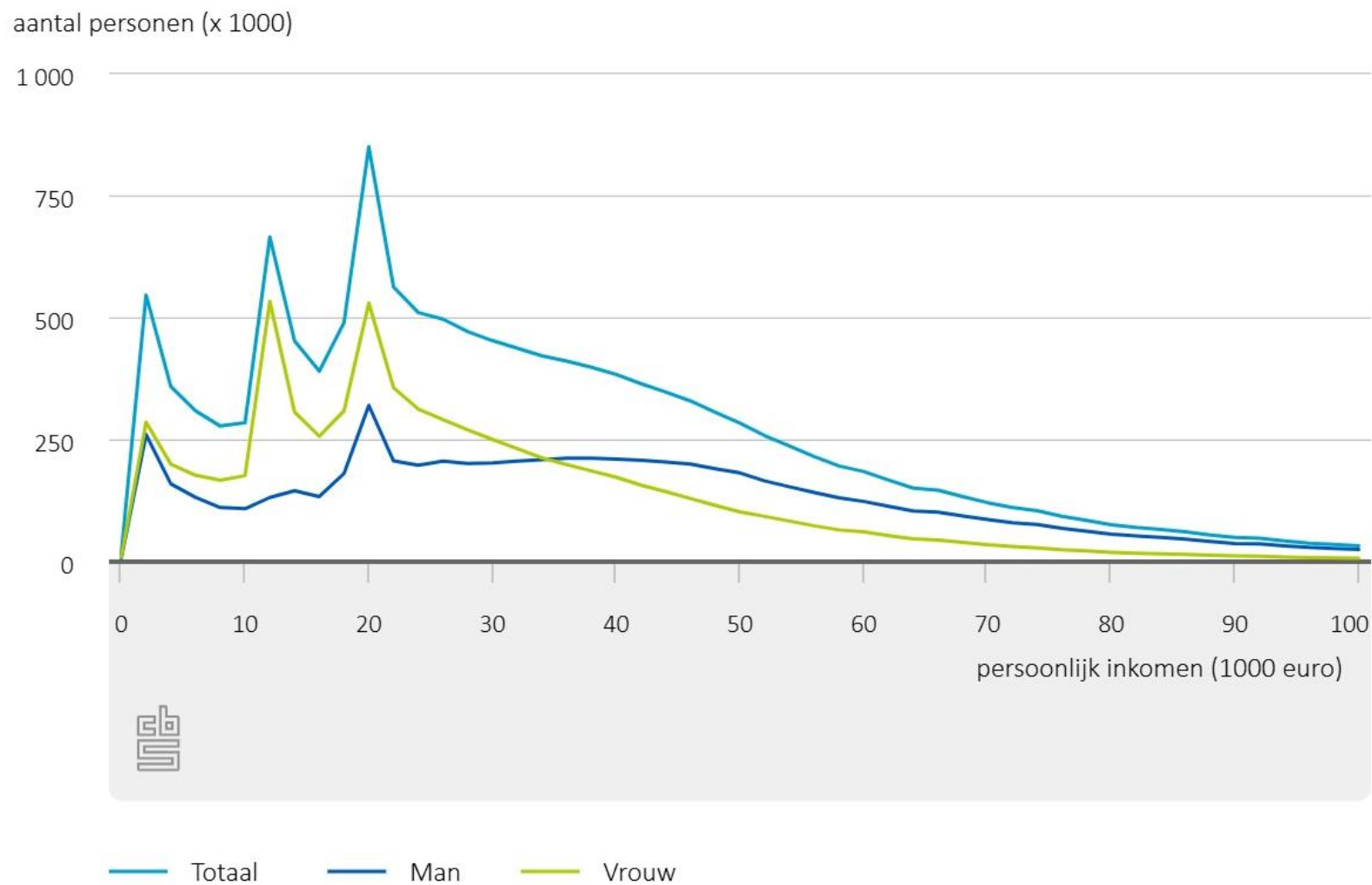
**Een doelmatig en rechtvaardig stelsel is complex,
zoveel laaghangend fruit is er niet**

De inkomstenbelasting

De inkomstenbelasting

- Verschillen in 'dichtheid' en maatschappelijke waarde van een extra euro

Inkomensverdeling 2022



Bron: [CBS, Materiële Welvaart in Nederland 2024](#).

De inkomstenbelasting

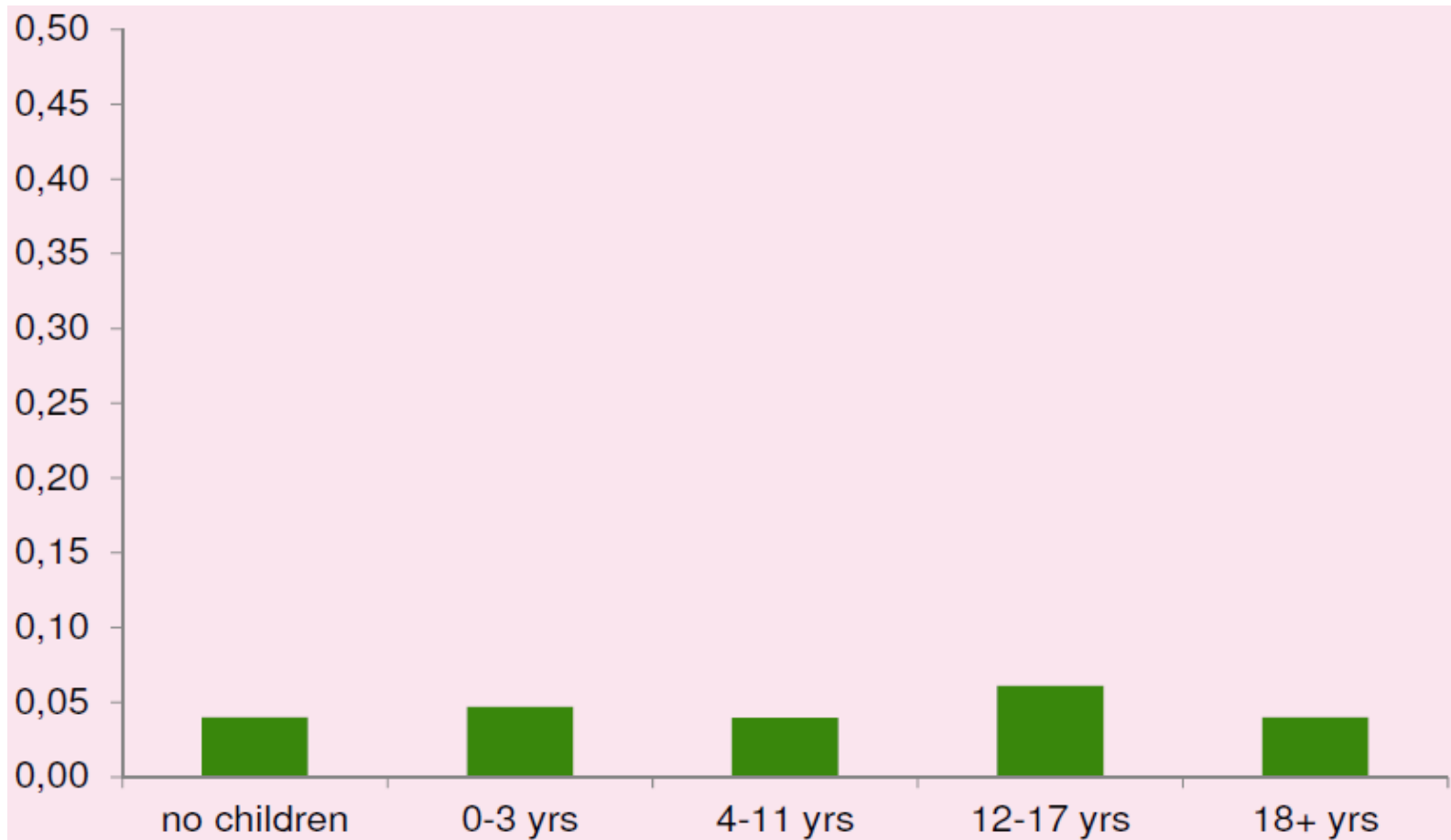
- Verschillen in 'dichtheid' en maatschappelijke waarde van een extra euro
-> Vlaktaks niet doelmatig of rechtvaardig, dus verschillende schijven

De inkomstenbelasting

- Verschillen in 'dichtheid' en maatschappelijke waarde van een extra euro
-> Vlaktaks niet doelmatig of rechtvaardig, dus verschillende schijven
- Verschillen in reactie demografische groepen op marginale belastingdruk

Verschillen in reactie op financiële prikkels

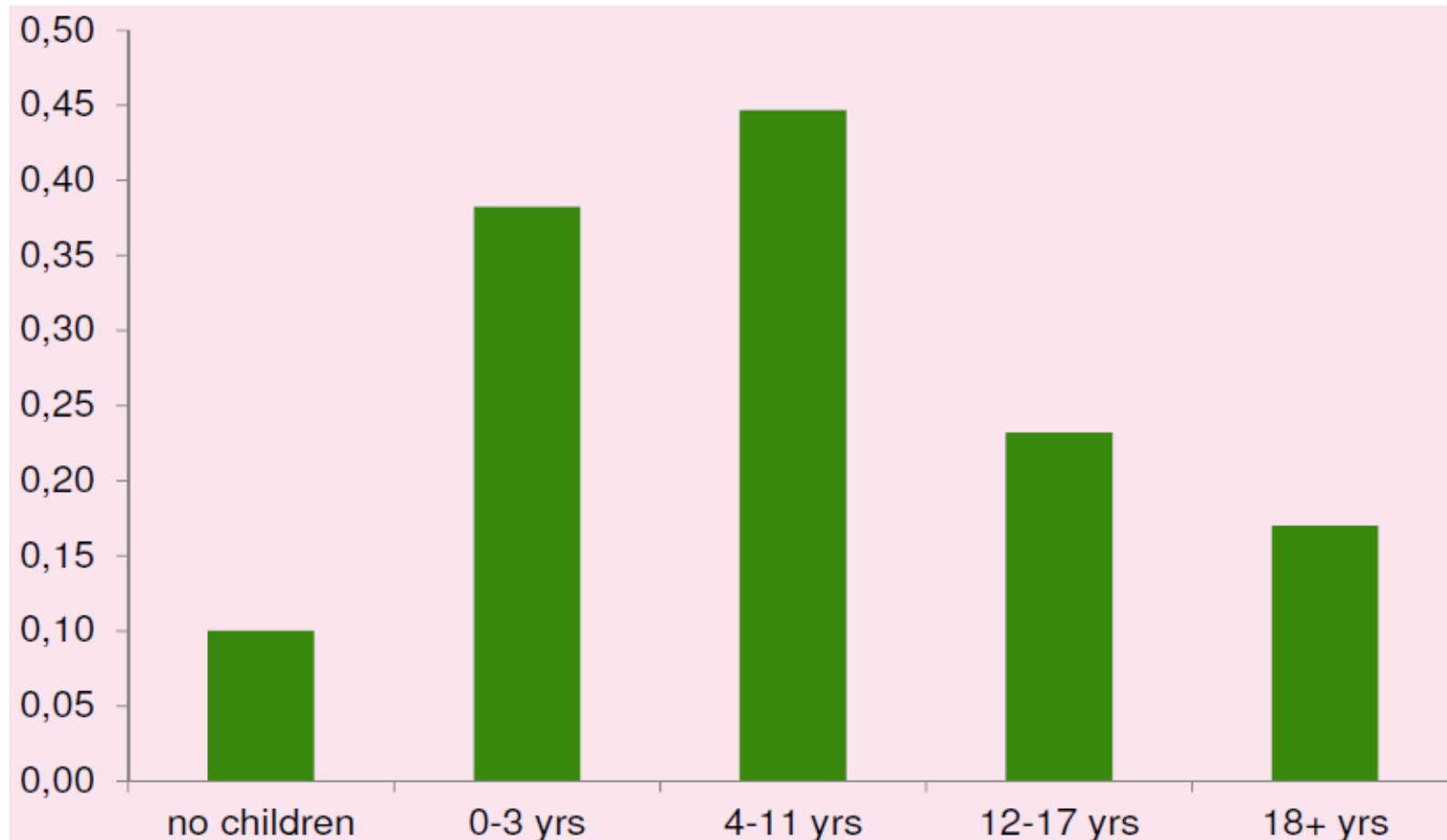
Toename gewerkte uren bij toename loon met 1%: mannen in stellen



Bron: [De Boer en Jongen \(2023\)](#).

Verschillen in reactie op financiële prikkels

Toename gewerkte uren bij toename loon met 1%: vrouwen in stellen



Bron: [De Boer en Jongen \(2023\)](#).

De inkomstenbelasting

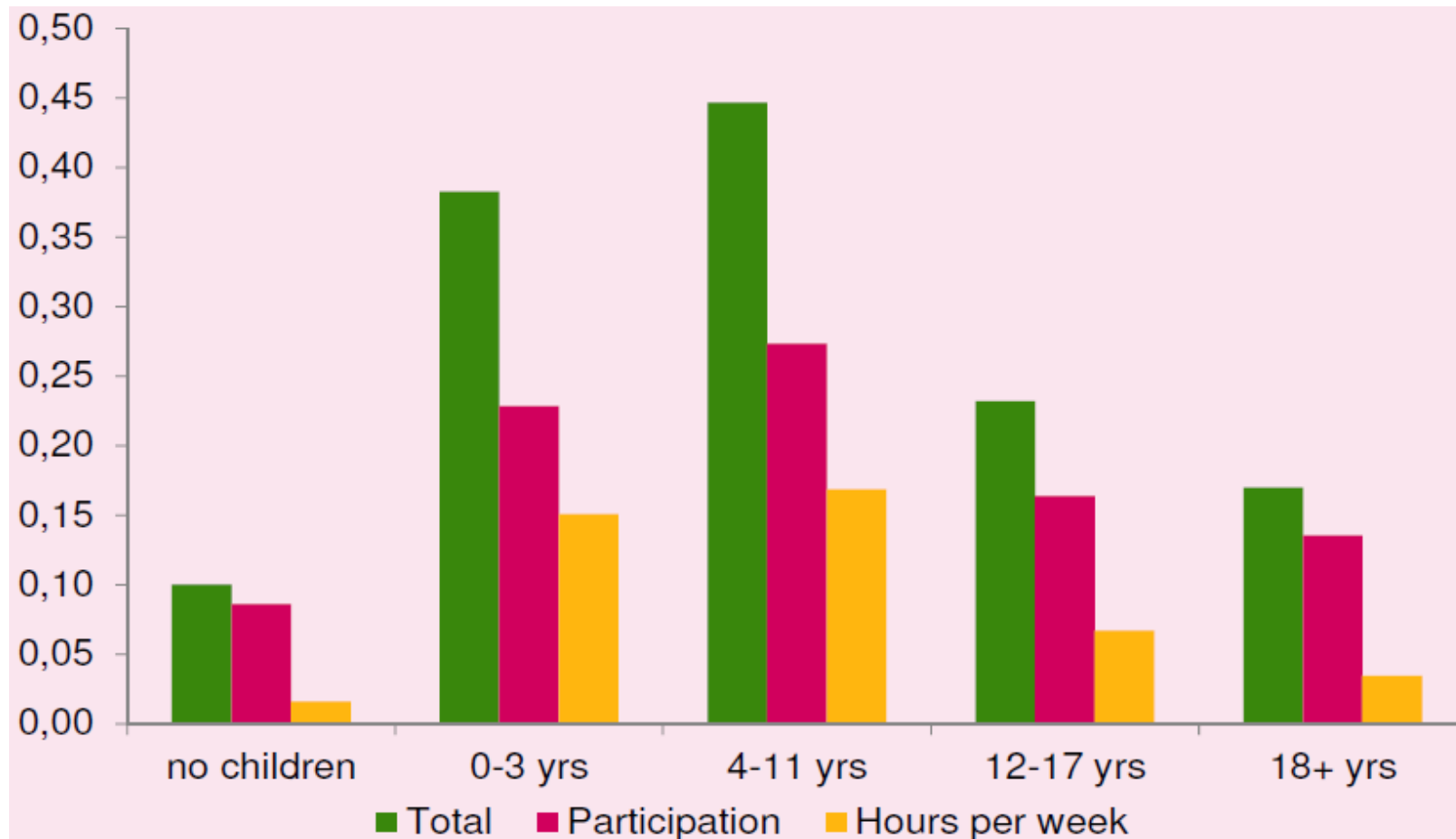
- Verschillen in 'dichtheid' en maatschappelijke waarde van een extra euro
-> Vlaktaks niet doelmatig of rechtvaardig, dus verschillende schijven
- Verschillen in reactie demografische groepen op marginale belastingdruk
-> Combinatiekorting doelmatig

De inkomstenbelasting

- Verschillen in 'dichtheid' en maatschappelijke waarde van een extra euro
-> Vlastaks niet doelmatig of rechtvaardig, dus verschillende schijven
- Verschillen in reactie demografische groepen op marginale belastingdruk
-> Combinatiekorting doelmatig
- Verschillen in reactie aan de 'extensieve' en 'intensieve' marge

Verschillen in reactie op financiële prikkels

Toename gewerkte uren bij toename loon met 1%: vrouwen in stellen



Bron: [De Boer en Jongen \(2023\)](#).

De inkomstenbelasting

- Verschillen in 'dichtheid' en maatschappelijke waarde van een extra euro
-> Vlastaks niet doelmatig of rechtvaardig, dus verschillende schijven
- Verschillen in reactie demografische groepen op marginale belastingdruk
-> Combinatiekorting doelmatig
- Verschillen in reactie aan de 'extensieve' en 'intensieve' marge
-> Arbeidskorting met op- én afbouwtraject doelmatig

De inkomstenbelasting

- Verschillen in 'dichtheid' en maatschappelijke waarde van een extra euro
-> Vlastaks niet doelmatig of rechtvaardig, dus verschillende schijven
- Verschillen in reactie demografische groepen op marginale belastingdruk
-> Combinatiekorting doelmatig
- Verschillen in reactie aan de 'extensieve' en 'intensieve' marge
-> Arbeidskorting met op- én afbouwtraject doelmatig
- Onnodige complexiteit:
-> Inkomensafhankelijke algemene heffingskorting

De toeslagen

De toeslagen

- Maatschappelijke waarde extra euro arme gezinnen met kinderen hoog

De toeslagen

- Maatschappelijke waarde extra euro arme gezinnen met kinderen hoog
-> Kindgebonden budget met afbouwtraject rechtvaardig

De toeslagen

- Maatschappelijke waarde extra euro arme gezinnen met kinderen hoog
-> Kindgebonden budget met afbouwtraject rechtvaardig
- Maatschappelijke waarde extra euro relatief arme huurders hoog

De toeslagen

- Maatschappelijke waarde extra euro arme gezinnen met kinderen hoog
-> Kindgebonden budget met afbouwtraject rechtvaardig
- Maatschappelijke waarde extra euro relatief arme huurders hoog
-> Huurtoeslag met afbouwtraject rechtvaardig

De toeslagen

- Maatschappelijke waarde extra euro arme gezinnen met kinderen hoog
-> Kindgebonden budget met afbouwtraject rechtvaardig
- Maatschappelijke waarde extra euro relatief arme huurders hoog
-> Huurtoeslag met afbouwtraject rechtvaardig
- Zorgtoeslag

De toeslagen

- Maatschappelijke waarde extra euro arme gezinnen met kinderen hoog
-> Kindgebonden budget met afbouwtraject rechtvaardig
- Maatschappelijke waarde extra euro relatief arme huurders hoog
-> Huurtoeslag met afbouwtraject rechtvaardig
- Zorgtoeslag
-> In 2024 ontvingen 4,7 miljoen huishoudens zorgtoeslag ([bron](#))

De toeslagen

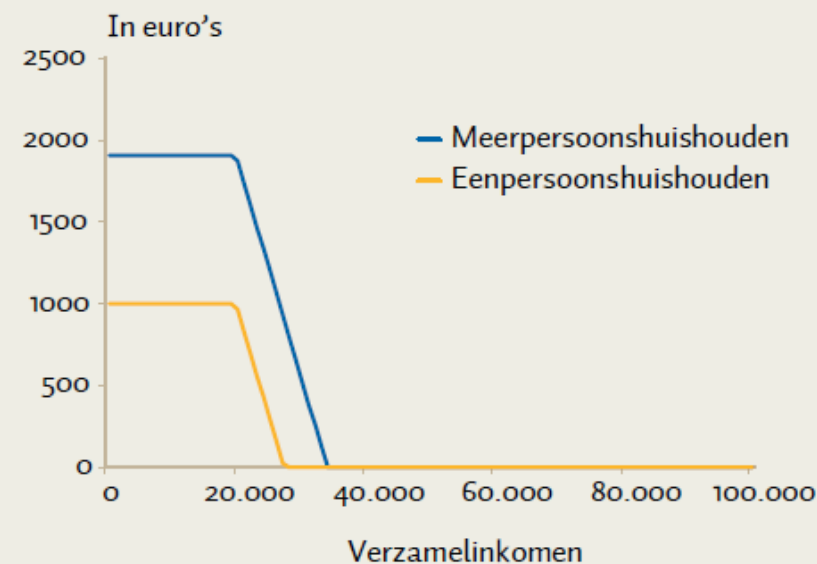
- Maatschappelijke waarde extra euro arme gezinnen met kinderen hoog
 - > Kindgebonden budget met afbouwtraject rechtvaardig
- Maatschappelijke waarde extra euro relatief arme huurders hoog
 - > Huurtoeslag met afbouwtraject rechtvaardig
- Zorgtoeslag
 - > In 2024 ontvingen 4,7 miljoen huishoudens zorgtoeslag ([bron](#))
 - > Onnodige complexiteit?

Koopkrachteffecten afschaffen zorgtoeslag

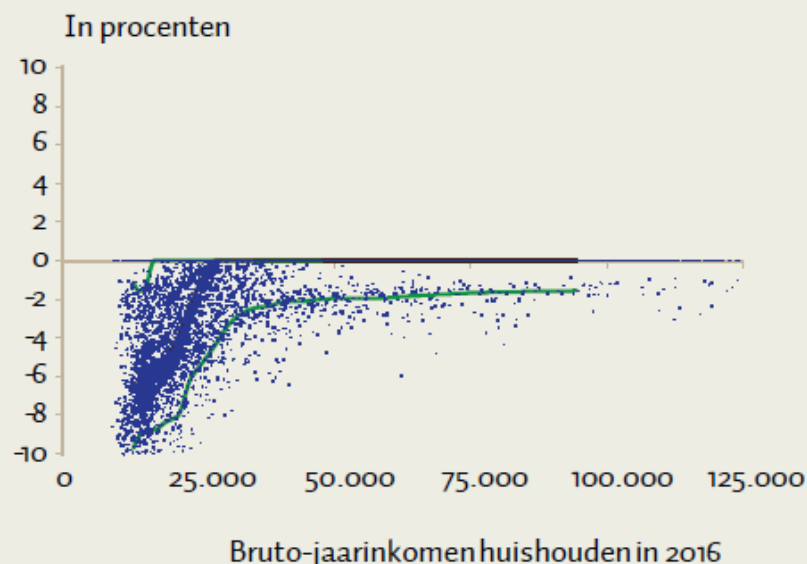
Gevolgen van het afschaffen van de zorgtoeslag

FIGUUR 3

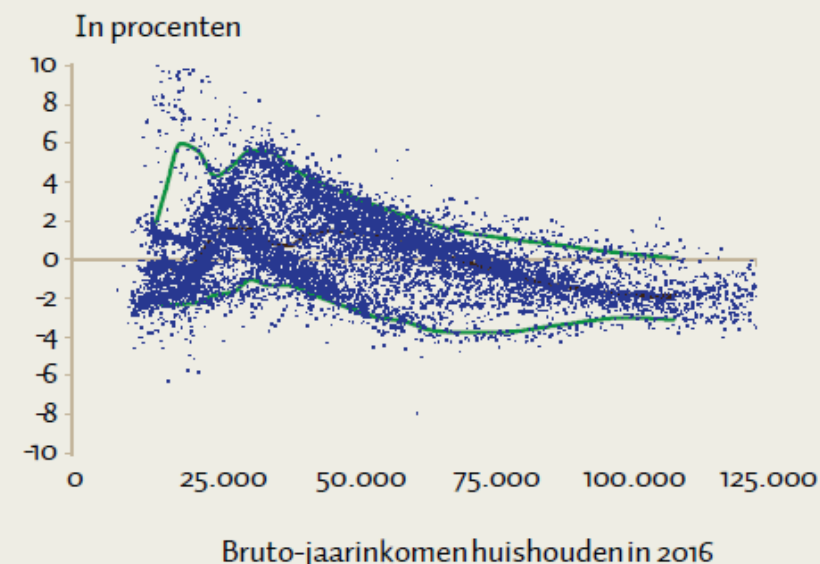
a. Vormgeving zorgtoeslag



b. Koopkrachteffecten voor compensatie



c. Koopkrachteffecten na compensatie



De kinderopvangtoeslag

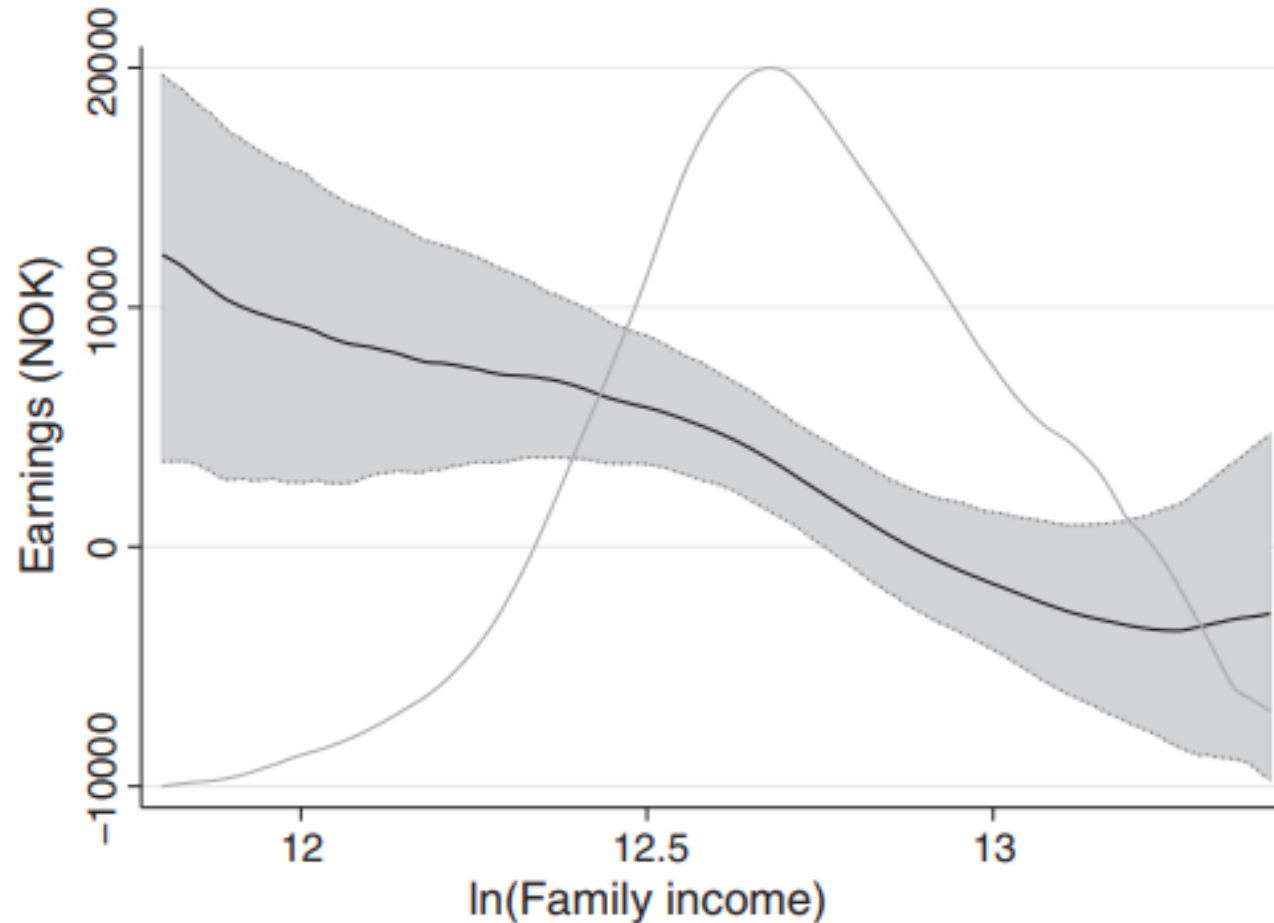
- Meerdere doelen:
 - > Inkomensondersteuning, arbeidsparticipatie, ontwikkeling kind

De kinderopvangtoeslag

- Meerdere doelen:
 - > Inkomensondersteuning, arbeidsparticipatie, ontwikkeling kind
- Stimuleert vooral arbeidsparticipatie aan de onderkant
- Stimuleert vooral ontwikkeling kinderen aan de onderkant

Effect deelname opvang op inkomen kinderen

Effect jaarinkomen kinderen van deelname aan kinderopvang (12 NOK $\approx$ 1 EUR)



Bron: [Havnes en Mogstad \(2015\)](#).

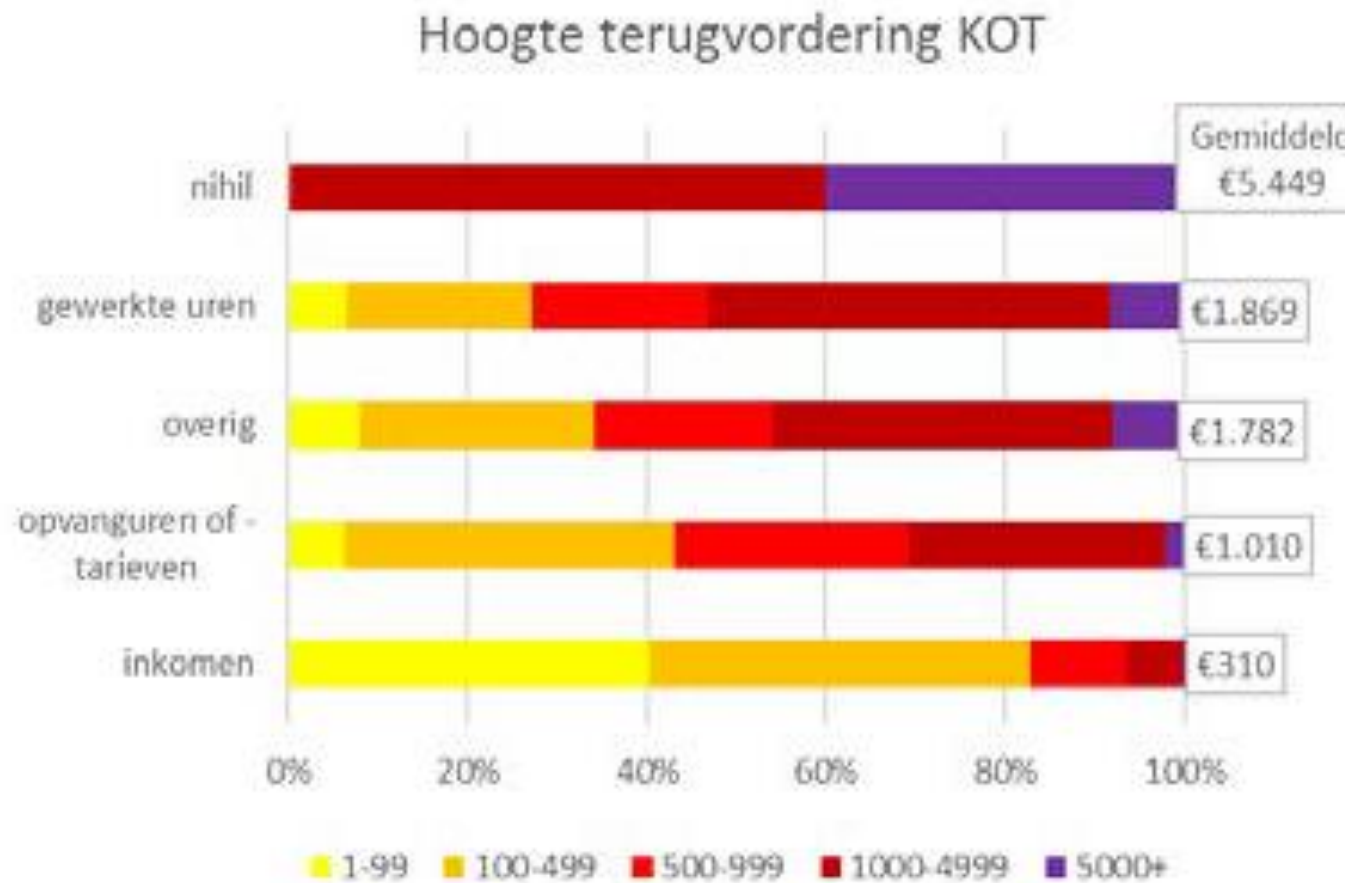
De kinderopvangtoeslag

- Meerdere doelen:
 - > Inkomensondersteuning, arbeidsparticipatie, ontwikkeling kind
- Stimuleert vooral arbeidsparticipatie aan de onderkant
- Stimuleert vooral ontwikkeling kinderen aan de onderkant
 - > Inkomensafhankelijke ouderbijdrage is doelmatig en rechtvaardig

De kinderopvangtoeslag

- Meerdere doelen:
 - > Inkomensondersteuning, arbeidsparticipatie, ontwikkeling kind
- Stimuleert vooral arbeidsparticipatie aan de onderkant
- Stimuleert vooral ontwikkeling kinderen aan de onderkant
 - > Inkomensafhankelijke ouderbijdrage is doelmatig en rechtvaardig
- Lopen we dan niet het risico op een nieuwe toeslagenaffaire?

Oorzaken terugvorderingen KOT 2016



De kinderopvangtoeslag

- Meerdere doelen:
 - > Inkomensondersteuning, arbeidsparticipatie, ontwikkeling kind
- Stimuleert vooral arbeidsparticipatie aan de onderkant
- Stimuleert vooral ontwikkeling kinderen aan de onderkant
 - > Inkomensafhankelijke ouderbijdrage is doelmatig en rechtvaardig
- Onnodige complexiteit: arbeidseis
 - > Laten vervallen is vermoedelijk doelmatig en rechtvaardig

Conclusies

- Een doelmatig en rechtvaardig stelsel kent verschillende belastingschijven
- Een doelmatig stelsel kent een belastingkorting voor tweede verdieners met jonge kinderen
- Een doelmatig stelsel kent een belastingkorting voor werkenden met een op- en een afbouwtraject
- Een rechtvaardig stelsel kent een toeslag voor relatief arme huishoudens, die verschilt voor huishoudens met kinderen (en huurders)
- Een doelmatig en rechtvaardig stelsel kent een inkomensafhankelijke ouderbijdrage voor kinderopvang

STELLING

**Een doelmatig en rechtvaardig stelsel is complex,
zoveel laaghangend fruit is er niet.**



DEBATER

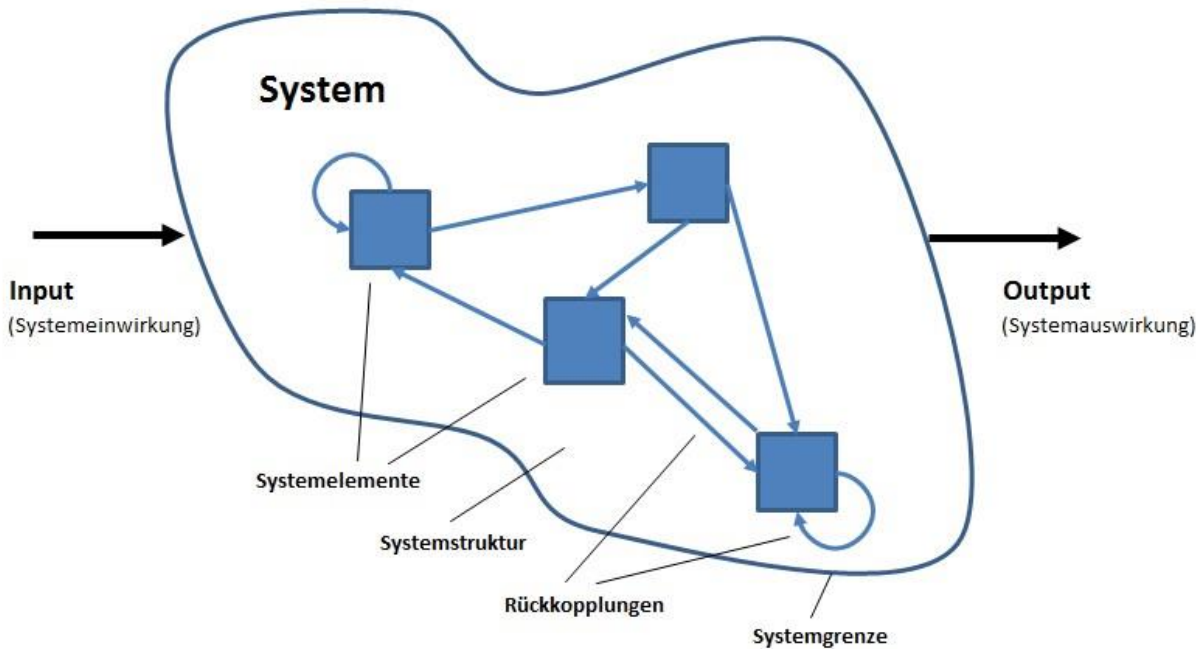
Cees Peters

“Maar de kernvraag is: worden regels ingewikkelder om beter recht te doen aan de werkelijkheid, of komen ze juist door hun ingewikkeldheid steeds verder af te staan van de samenleving?”

Henk Vording – WFR 2022/188

System-denken vs. burgerperspectief

Systemumwelt



www.braincookies.nl

Stysteem-denken en het belastingrecht

- Belastingrecht als systeem met complexiteit als gegeven
 - Recht is feit zonder veel normatieve waarde
 - Veronderstelling: alle betrokkenen hebben instrumentele houding t.o.v. recht
 - Belastingplichtige en adviseurs
 - Wetgever
 - Complexiteit als onontkoombare ontwikkeling
- Maar is meer complexiteit altijd onafwendbaar?
 - Eigen woning
 - Anti-misbruikbepalingen
 - Bedrijfsopvolgingsregeling
 - Inkomstenbelasting en toeslagen

Burgerperspectief en het belastingrecht

- Belastingrecht als het recht van en voor de burgers
 - Recht is niet alleen een feit, maar het heeft ook een (sterke) normatieve waarde
 - Instrumentele houding t.o.v. het recht is mogelijk, maar totstandkoming van het recht stimuleert een morele houding om aan verplichtingen te voldoen
- Hoe kunnen we dit burgerperspectief realiseren?
 - Inspiratie in deliberatieve democratie en democratische innovatie
 - 3 oktober in Tilburg
- Burgerperspectief maakt debat over complexiteit mogelijk: uitwisseling van argumenten

ERGO

Complexiteit is voor een deel onafwendbaar, maar wij hebben als burgers zeker de keuze om het systeem-denken over het belastingrecht in te dammen.



STELLINGEN



RECHTERLIJKE MACHT

De rechter maakt deel uit van de fiscale rechtswetenschap, maar neemt niet deel aan het (verdere) discours.

Dat is wat het is, maar vanuit fiscaal-wetenschappelijk perspectief is dat jammer.

WETGEVENDE MACHT

De fiscale woordvoerders in de Tweede Kamer en Eerste Kamer zouden gebruik moeten kunnen maken van speciaal door de wetenschap ontwikkelde bijscholing om de fiscale wetgeving op generieke wijze beter te kunnen beoordelen.



BESTUURSRECHT

De mate waarin beoefenaren van het belastingrecht en het algemeen bestuursrecht kennis nemen van elkaars rechtsgebied, is omgekeerd evenredig aan het belang om dat te doen.

ECONOMIE

Een doelmatig en rechtvaardig stelsel is complex; zoveel laaghangend fruit is er niet.



100 JAAR VERENIGING VOOR BELASTINGWETENSCHAP

12 JUNI 2025